

Rauma 2019

Uudistettavan Pitkäjärven 110 kV haarajohdon arkeologinen inventointi

Tapani Rostedt 28.09.2019

KESKI-POHJANMAAN ARKEOLOGIAPALVELU

Tiivistelmä

Keski-Pohjanmaan Arkeologiapalvelu suoritti arkeologista inventointia Rauman ja Kalannin (nyk. osa Uuttakaupunkia) välillä sijaitsevalla voimajohtolinjalla ja sen välittömässä läheisyydessä vuosina 2018 ja 2019, koska voimajohtolinjaa parannetaan ja uusitaan. Nyt suoritettava työ oli täydennys kyseiselle projektille, siinä suoritettiin arkeologinen inventointi Raumalla välillä Helistö-Lähdepelto. Työn tilaajat ovat Satavakka Oy ja TLT Building Oy. Maastotyö tehtiin 26.9.2019 ja jälkityöraportti pian kenttätöiden jälkeen. Esi-, maasto- ja jälkityöt suoritti FM Tapani Rostedt.

Voimalinjalla inventoitiin arkeologisesti potentiaaleja kohteita, koko sähkölinjaus (noin 2 km) käytiin läpi kävellen ja silmänvaraisesti tarkastellen. Myös linjauksen lähialueita tarkasteltiin muinaisjäännösten osalta potentiaalisesti suotuisilta alueiltaan.

Voimajohtolinja-alueen välittömästä läheisyydestä tunnetaan aikaisempien tutkimusten perusteella useita kiinteitä muinaisjäännöskohteita, joista linjausta lähinnä olevat tarkastettiin. Inventoinnissa voimajohtolinjan välittömästä lähiympäristöstä löytyi yksi todennäköisesti nuorempaan historialliseen aikaan liittyvä kohde (ei muinaisjäännös).

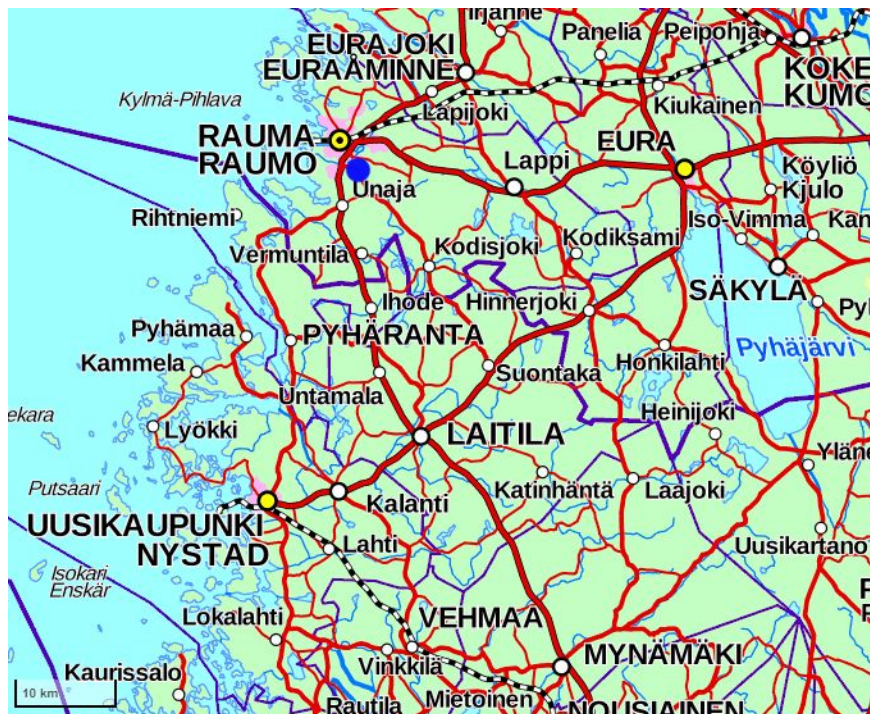
Sisällys

1. Perustiedot.....	3
2. Inventoinnin lähtökohdat ja menetelmät.....	4
3. Geologia, topografia ja maisema.....	5
3.1. Maastokuvaukset ja valokuvat.....	6
4. Tulokset.....	10
5. Kohdehakemisto.....	10
6. Kohdetiedot.....	11
7. Aineistoluettelo.....	14

1. Perustiedot

Inventointialue: Pitkäjärven 110 kV uudistettava haarajohto, n. 2 km
Tilaaja: Satavakka Oy ja TLT Building Oy
Inventoinnin laji: osainventointi
Kenttätöaika: 26.9.2019, yht. 1 päivä
Korkeus: n. 5 – 20 m mpy
Koordinaattijärjestelmä: ETRS-TM35 FIN -tasokoordinaatisto
Kopio raportista: Museoviraston arkisto (digitaalinen ja paperikopio), Satakunnan Museo (digitaalinen)
Inventointilöydöt: -
Aiemmat tutkimukset: lähialueella: Kreetta Lesell 2009 (inventointi)
Jouko Pukkila 2011 (inventointi)
Tapani Rostedt 2018 (inventointi)
Jaana Itäpalo 2019 (inventointi).

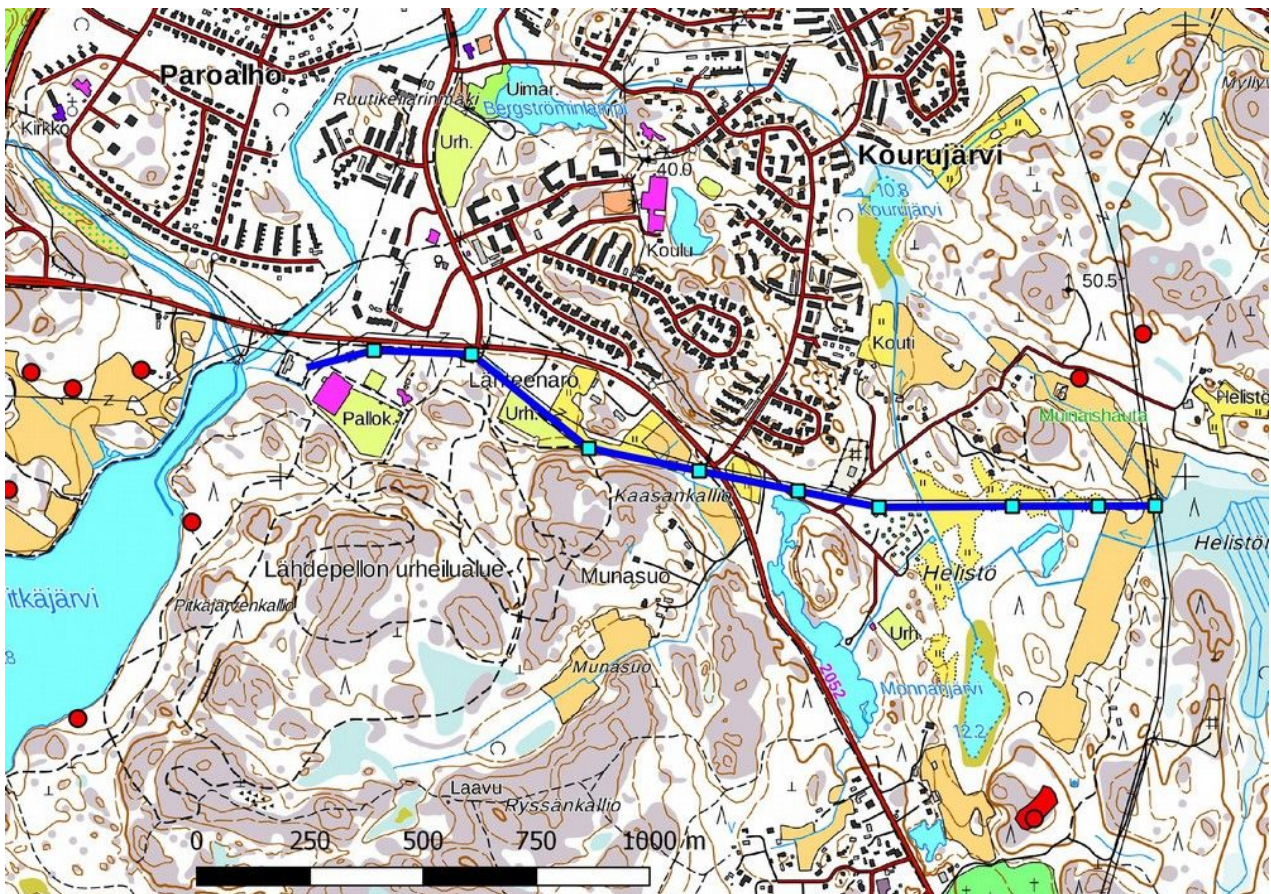
Kartta 1. Suunnittelualueen sijainti merkitty sinisellä ympyrällä.
Taustakartta MML 09/2019.

2. Inventoinnin lähtökohdat ja menetelmät

Rauman ja Kalannin välistä voimajohtolinjaa parannetaan ja uusitaan. Uusittava verkkolinja on noin 36 km pitkä ja se sijoittuu Uudenkaupungin (ent. Kalanti), Pyhärannan, Laitilan ja Rauman kuntien alueelle. Voimajohto suunnitellaan nykyisen purettavan johdon paikalle pääsääntöisesti harustetuin pylvin.

Johdon uusimiseksi tehtiin yleissuunnittelu jo vuonna 2009, jolloin arkeologi Kreetta Lesell suoritti suunnitelman mukaisen pylväspaikkojen arkeologisen inventoinnin. Johdon uusimista ei tuolloin kuitenkaan toteutettu. Nyt johtolinjan uusiminen on tullut ajankohtaiseksi, ja vuonna 2009 tehty yleissuunnittelu uusitaan. Tässä yhteydessä pylväspaikat muuttuvat osittain aikaisemmin suunnitelluista, joten uusi päivitetty arkeologinen inventointi oli vuonna 2018 tarpeen. Satakunnan Museo ja Varsinais-Suomen maakuntamuseo edellyttivät lausunnoissaan erityisesti uusien suunniteltujen pylväspaikkojen tarkastamista.

Nyt suoritettu kenttätyö on jatkoa edellä mainitulle projektille. Kyseessä on päälinjasta erkaantuva voimalinjan haara Raumalla välillä Helistö-Lähdepelto (noin 2 km). Kenttätyöt suoritettiin 26.9.2019 ja jälkityöt heti kenttätöiden jälkeen, esi- kenttä- ja jälkityöt suoritti arkeologi Tapani Rostedt.

Kartta 2. Suunniteltu uudistettava Pitkäjärven haarajohto ja pylväspaikat on merkitty sinisellä, muinaisjäännösrekisterin aiemmin tunnetut kohteet (luettu 27.9. ja 8.10.2019) punaisina ympyröinä ja alueina.

Tutkittava suunnittelualue kulkee seuduilla, joilla ei esitöissä tarkastettujen vanhojen karttojen perusteella ole odotettavissa keskiaikaisia kylätontteja. Suunnittelualueen lähiympäristöstä tunnetaan runsaasti rautakauteen ja pronssikauteen ajoitettavia muinaisjäännöksiä, joten samankaltaisia kohteita oli mahdollisesti odotettavissa myös inventoinnin yhteydessä.

Koko uudistettavaksi suunniteltu voimajohtolinjaus tarkastettiin kävellen ja silmänvaraisesti tarkastellen, lisäksi tarkastettiin linjauksen läheisyydessä sijaitsevia tunnettuja muinaisjään-
nöksiä sekä muita linjauksen välittömässä läheisyydessä sijaitsevia topografisesti potentiaaleja alueita.

Kartta 3. Tarkastetut alueet merkitty sinisellä.

Tarkempi kuvaus esiselvityksistä, tutkimushistoriasta, esihistoriallisesta ja historiallisen ajan toiminnasta sekä maastoinventointimenetelmistä on luettavissa välillä Rauma-Kalanti suoritetun inventoinnin selvitysraportista (Rostedt ja Itäpalo, Kalanti-Kairakatu uudistettavan voimajohtolinjan arkeologinen inventointi 2018-2019).

3. Geologia, topografia ja maisema

Uudistettava voimajohtolinjaus kulkee Raumalla päälinjalta Rauma-Kalanti erottuvana linjana Helistön talon kohdalta Lähdepellon urheilualan tuntumaan. Maasto alueella on pääasiassa tasattua maastoa; teitä, urheilukenttiä, kesannolla olevaa peltoa sekä vetistä tasamaastoa. Metsää tai kallioita on tutkittavalla alueella suhteellisen vähän. Maaperä muualla kuin kallio-alueilla on pääasiassa pohjamoreenia, pintakerroksessa karkeusasteeltaan vaihtelevaa moreenia ja turvetta tai savipohjaista hiesua. Maastossa häiriintymättömiä hienompaa soraa tai hiekkaa sisältäviä vyöhykkeitä havaittiin vain vähän, arkeologiselta kannalta lupaavimmille alueille tehtiin joitakin lapionpistoja.

3.1. Maastokuvaukset ja valokuvat

Kartta 4. Kuvauspaikat 1 – 10, numerot viittaavat valokuvien numerointiin raportissa. Pohjana Maanmittauslaitoksen karttarasteri 09/2019.

Kuva 2. Hiihtolatupohjaa sekä tasattua aluetta sähkölinjan alla. Länteen.

Kuva 3. Kallioaluetta Lähdepellon urheilualueen koillisnurkalla. Koilliseen.

Kuva 4. Raivattua sähkölinjaa ratsutilan ja Kodisjoentien välissä. Länteen.

Kuva 5. Raivattua sähkölinjaa Kodisjoentien itäpuolella. Itään.

Kuva 6. Potentiaalinen asuinpaikka sähkölinjan eteläpuolella on hiekkakuoppa, ei merkkejä muinaisjäännöksestä. Etelään.

Kuva 7. Umpeenkasvavaa peltoa sähkölinjan itäosassa. Länteen.

Kuva 8. Raivattua sähkölinjaa tutkimusalueen itäosassa. Itään.

4. Tulokset

Selvityksessä tarkastettiin ennestään tunnetut kiinteät muinaisjäännökset ja muut kulttuuriperintökohteet, jotka olivat voimajohtolinjalla tai sen välittömässä läheisyydessä. Kaikki niistä eivät täytä kiinteän muinaisjäännöksen kriteereitä. Voimajohtolinjan läheisyydessä havaittiin kaksi kohdetta, jotka eivät sinällään kuitenkaan vaikuta suunniteltuun linjaukseen.

Kohdealueella on vain vähän tarkastamattomia kohtia, joista voisi löytää potentiaalisesti ehjiä muinaisjäännöksiä. Maastoanalyysin ja -havaintojen perusteella laajat esihistorialliset kohteet eivät voimajohtolinjan toiminta-alueella vaikuta todennäköisiltä.

Turussa 28.09.2019

Tapani Rostedt

5. Kohdehakemisto

Kohde	sivu	tyyppi/ tyypin tarkenne	ajoitus	lkm	rauh.lk	status
1. Helistö I	11	kivirakenteet, röykkiöt	Historiallinen aika	1	2	KM
2. Lähteenaro	13	kivirakenteet, röykkiöt	Historiallinen aika	1	-	M

Taulukko. Status: KM kiinteä muinaisjäännös, M muu kohde.

6. Kohdetiedot

1. Helistö I

Mj-rekisteri:	684010097
<i>Laji:</i>	kiinteä muinaisjäänös
<i>Tyyppi:</i>	kivirakenteet
<i>Tyyppin tarkenne:</i>	röykkiöt
<i>Ajoitus yleinen:</i>	ajoittamaton
<i>Lukumäärä:</i>	1
<i>Rauhoitusluokkaehdotus:</i>	2
Paikkatiedot:	
<i>Karttanumerot:</i>	
TM35-lehtijako	M3143G1
vanha yleislehtijako	1132 10 Vasarainen
<i>Koordinaatit:</i>	P: 6787179 I: 206731 z: 20 m mpy
<i>koord.selite:</i>	röykkiön keskikoordinaatit
<i>Inventointimenetelmät:</i>	pintahavainnointi
<i>Aiemmat löydöt:</i>	-
<i>Inventointilöydöt:</i>	-
<i>Aiemmat tutkimukset:</i>	tarkastus 1983 Turun yliopisto (tekijä ei tiedossa)

Maastotiedot: Kohde sijaitsee Rauman Pyhän ristin kirkosta n. 3,1 km kaakkoon.

Kuvaus: Muinaisjäänösrekisterin mukaan ”Röykkiö sijaitsee Helistönsuosta 400 m luoteeseen ja Helistön talosta 250 m länteen pienellä peltojen ympäröimällä kallion nyppylällä. Röykkiön koko on 4,2x3,5 m” (luettu 27.9.2019). Kohteen koordinaatit muinaisjäänösrekisterissä (6787218/206766) viittaavat kuitenkin Helistön taloon vievän tien eteläpuolelle, pellon pohjoisreunaan eivätkä pellolla sijaitsevaan kallio/metsäsaarekkeeseen. Koordinaattien osoittamassa paikassa ei havaittu mitään muinaisjäänökseen viittaavaa.

Peltojen ympäröimän kallionnyppylän kaakkoisnurkalla, samassa kohdassa johon ko. muinaisjäänöstä osoittava muinaisjäänössymboli peruskartalla on merkitty, havaittiin epämääräisesti suorakaiteen muotoinen noin 6x5 m kokoinen silmänvaraisesti yhdessä tasossa oleva kivirakenne, korkeudeltaan enintään 0,5 metriä. Todennäköisesti kyseessä ovat vanhan peltoladon perustusten jäänteet.

Mahdollinen muinaisjäänös sijaitsee joka tapauksessa selkeästi nyt suunniteltavan voimajohdolinjan pohjoispuolella.

Kartta 5. Kohde 1 Rauma Helistö I. Lähiympäristön tunnetut ja muinaisjäännösrekisteriin merkityt muinaisjäännöskohteet merkitty punaisilla ympyröillä, Helistö I (havaittu) sinisellä ympyrällä. Pohjana maanmittauslaitoksen peruskarttarasteri 09/2019.

Kuva 9. Kohde Rauma Helistö I. Mahdolliset ladonpohjan perustuksen jäänteet, etualalla peurojen syöttöpiste. Luoteeseen.

2. Lähteenaro

Mj-rekisteri:

<i>Laji:</i>	-
<i>Tyyppi:</i>	ei muinaisjäännös
<i>Tyyppin tarkenne:</i>	kivirakenteet
<i>Ajoitus yleinen:</i>	röykkiöt
<i>Lukumäärä:</i>	ajoittamaton (historiallinen aika)
<i>Rauhoitusluokkaehdotus:</i>	1
	-

Paikkatiedot:

<i>Karttanumerot:</i>	
TM35-lehtijako	M3143G1
vanha yleislehtijako	1132 10 Vasarainen

<i>Koordinaatit:</i>	P: 6787126 I: 205705
	z: 20 m mpy

<i>koord.selite:</i>	kivikasan keskikoordinaatit
<i>Inventointimenetelmät:</i>	pintahavainnointi
<i>Aiemmat löydöt:</i>	-
<i>Inventointilöydöt:</i>	-
<i>Aiemmat tutkimukset:</i>	-

Maastotiedot: Kohde sijaitsee Rauman Pyhän ristin kirkosta n. 2,8 km kaakkoon.

Kuvaus: Kohde sijaitsee Lähteenaron ratsutilan länsipuolella olevalla kallioisella pääasiassa mäntyä kasvavalla metsäsaarekkeella, Kodisjärventien eteläpuolella. Kyseessä on ilmeisesti suhteellisen nuori kivikasa, kooltaan noin 14x4 metriä ja korkeudeltaan enintään metrin. Silmänvaraisesti tarkasteltuna vaikuttaisi siltä, että metsässä sijainneeseen kallionkoloon olisi kaadettu 1-2 traktorilavallista terävsärmäisiä kiviä, kooltaan 20–100 cm.

Suhteellisen nuori tarkastelukohde sijaitsee selkeästi nyt suunniteltavan voimajohtolinjan pohjoispuolella.

Kartta 6. Kohde 2 Rauma Lähteenaro on merkitty sinisellä ympyrällä. Pohjana maanmittauslaitoksen peruskarttarasteri 09/2019.

Kuva 10. Kohde Rauma Lähteenaro. Metsään kipattu traktorikuorma kiviä. Etelään.

7. Aineistoluettelo

Kirjallisuus:

Alanen, Timo ja Kepsu, Saulo 1989. Kuninkaan kartasto Suomesta 1776-1805. Helsinki
Tallgren A.M. 1931. Suomen muinaisuus. Suomen historia I. Porvoo.

Digitaalinen aineisto:

Arkistolaitoksen digitaaliarkisto, pitäjänkartat ja uudistusarkisto

<http://digi.narc.fi/digi/search.ka>

http://wiki.narc.fi/portti/index.php/Maanmittaushallituksen_uudistusarkisto

Geologian tutkimuskeskus,

http://www.gtk.fi/tietopalvelut/geologiset/kartta_aineistot/, <http://geomaps2.gtk.fi/geo/>

Museovirasto: Kulttuuriympäristön rekisteriportaali ja tutkimusraportit,

<https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/portti/read/asp/default.aspx>

Jyväskylän yliopiston julkaisuarkisto,

<http://www.vanhakartta.fi/>

Maanmittauslaitos, avoimien aineistojen tiedostopalvelu,

<https://tiedostopalvelu.maanmittauslaitos.fi/tp/kartta>

<http://vanhatpainetutkartat.maanmittauslaitos.fi/>